

De borgen voor Jan van Renesse en Dirk van Brederode uit 1292

door
B. de Keijzer

Inleiding

De Zeeuwse opstand in het voorjaar van 1290 en de daaruit voortvloeiende verzoeningen, die op zich weer leiden tot het stellen van borgen door Jan van Renesse en Dirk van Brederode, vormen een prachtige ‘testcase’ over het fenomeen ‘borgen’.¹

Eerst wordt stilgestaan bij Hildegonda van Voorne de ‘gedoodverfde’ moeder van heer Jan I van Renesse, en heer Dirk II van Brederode. Vervolgens worden de borgen, die voor heer Jan I van Renesse, instaan, uitvoerig behandeld omdat over deze borgen en hun families vrij weinig bekend is. Daarna komen de borgen, die voor heer Dirk I van Brederode, optreden aan de orde. Bij de publicatie van deze studie heb ik gebruik gemaakt van mijn (nog lopend) onderzoek naar de zogenaamde *Keulse oervede oorkonden*. De publicatie van dit onderzoek zal te zijner tijd volgen.

Emmen, 2021 (afgesloten 1 juni).²

Zeeuwse opstand

Graaf Floris V zou – zo is over het algemeen de veronderstelling van zaken – ten eigen voordele hebben ingegrepen in de Zeeuwse rechtspleging en feodale verhoudingen, waardoor hij in conflict is geraakt met de overgrote meerderheid van de Zeeuwse adel. Deze kwestie zou leiden tot het uitbreken van de Zeeuwse opstand in het voorjaar van 1290.³

In een oorkonde van maart 1290 stellen een groot aantal edelen, voorafgegaan door Jan van Renesse, hun grieven tegen graaf Floris V in handen van diens schoonvader, Guido, graaf van Vlaanderen. Graaf Floris V zou volgens de edelen lange tijd in strijd met het landrecht hebben gehandeld maar weigerde op hun klachten in te gaan.⁴ Rooms-koning Rudolf gelaste echter op 8 mei 1290 heer Jan van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert, heer van Borsele, en hun medestanders, om hun opstandigheid tegen Floris V, graaf van Holland, als wettige leenman van hem, te laten varen en zich aan de graaf te onderwerpen.⁵ Klaarblijkelijk heeft de oproep van de rooms-koning effect geressorteerd, want op 2 juni 1290 verklaren een groot aantal Zeeuwse edelen, voorafgegaan door Jan van Renesse, Wolfert van Borsele en Dirk van Brederode, zich te zullen schikken in hun geschillen met de graaf. Enige dagen later, namelijk op 11 juni, verklaren de twee belangrijkste voormannen, in het bijzonder Jan van Renesse en Dirk van Brederode, ridders, dat zij de graaf trouw zullen zijn. En ingeval er onenigheden met

¹ B. de Keijzer, *De borgen voor Gijsbert van Amstel en Herman van Woerden. Onderzoek naar borgstellingen in de middeleeuwen* (Rotterdam, 2011).

² Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

³ J.M.A. Coenen, *Graaf en grafelijkheid. Een onderzoek naar de graven van Holland en hun omgeving in de dertiende eeuw* (Utrecht, 1986), blz. 115-116. Dissertatie.

⁴ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

⁵ OHZ IV no. 2470, d.d. 8-5-1290.

de graaf zouden ontstaan, zij zich zullen onderwerpen aan het oordeel van de hertog van Brabant.⁶ Opvallend is dat Wolfert van Borsele – toch ook een belangrijke voorman – in deze oorkonde niet met naam wordt genoemd. Een dag later bevestigde Jan I, hertog van Brabant, dat de graaf zich heeft verzoend met heer Jan van Renesse en heer Dirk van Brederode, en hun medestanders. Echter het betreft hier een ‘valse’ oorkonde.⁷

Hoewel formeel het conflict was bijgelegd, moet het zijn blijven smeulen. Over wat er daarna precies is gebeurd, valt niet te herleiden uit de oorkonden. Maar duidelijk is wel dat Jan van Renesse en Dirk van Brederode wederom in opstand zijn gekomen, waarna ze door de graaf gevangen zijn genomen. Gedateerd op zowel 6 als 7 februari 1292 zijn een aantal oorkonden overgeleverd, waarin Jan van Renesse en Dirk van Brederode zich opnieuw met de graaf verzoenen met de dreiging van het verbeurd verklaren van al hun goederen en als straf excommunicatie door de bisschop van Utrecht, en waarbij zij – zoals gebruikelijk in een dergelijk situatie – borgen stellen (bijlagen I t/m XI).

Genealogisch onderzoek naar adellijke families uit Zeeland

Bij dit onderzoek kwamen ook adellijke families uit Zeeland aan de orde. Hierbij loopt men tegen het verschijnsel op dat er grensoverschrijdende familierelaties zijn wat voor alle grensgebieden geldt. Of met andere woorden dat door het aangaan van huwelijksallianties met families uit de omringende landen in de daar aanwezige archieven ongetwijfeld belangrijke informatie kan liggen. Door (bronnen)publicaties kan men dergelijke familierelaties gewaar worden, maar niet altijd. Dit komt omdat enerzijds de meeste publicaties zich veelal richten op vooraanstaande families en anderzijds niet alle (laag adellijke) families zijn onderzocht, laat staan gepubliceerd.

Een probleem van geheel andere orde is dat de archieforganisatie en de openbaarheid in het buitenland anders is dan in Nederland; ook de fysieke bereikbaarheid is een belemmerende factor. Ten gevolge hiervan zullen familierelaties met buitenlandse geslachten veelal verborgen blijven of niet goed zijn uitgewerkt. Een uitzondering hierop betreft de Vlaamse adel van voor 1300. Hierin wordt voorzien door de studie van Warlop.⁸ Men dient echter voorzichtig om te gaan met de gepubliceerde gegevens. Soms lijkt het meer op een *kaartenbak* samengesteld uit individuele vermeldingen van personen in archiefbronnen en publicaties zonder dat er gestreefd is een onderbouwde genealogie samen te stellen. Desalniettemin biedt de studie een ingang om een adellijke familie herkomstig uit Vlaanderen op het spoor te komen en in beeld te brengen.

Hildegonda van Voorne, mater familias

Jan I, heer van Renesse, en Dirk II, heer van Brederode, noemen elkaar in 1292 over en weer ‘broer’. Omdat er vrij veel bekend is over beide families, ligt het voor de hand om ‘broer’ te interpreteren als ‘halfbroer’. Met de gevolgtrekking dat beide heren één van de ouders gemeen heeft. Alle onderzoekers en/of publicisten, nu en in het verleden, zijn deze mening toegedaan met dien verstande dat als eenmaal een standpunt is ingenomen en gevestigd deze vaak zonder kritisch oordeel wordt nagevolgd. Kortom, Hildegonda van Voorne is tot hun beider moeder verheven.

Omdat er enerzijds een nogal groot leeftijdsverschil is tussen Jan I, heer van Renesse (1267-1296) en Dirk II, heer van Brederode (1288-1318), en anderzijds de naam Hildegonda onder het nageslacht van Costijn II van Renesse, de vader van Jan I, heer van Renesse, voor zover

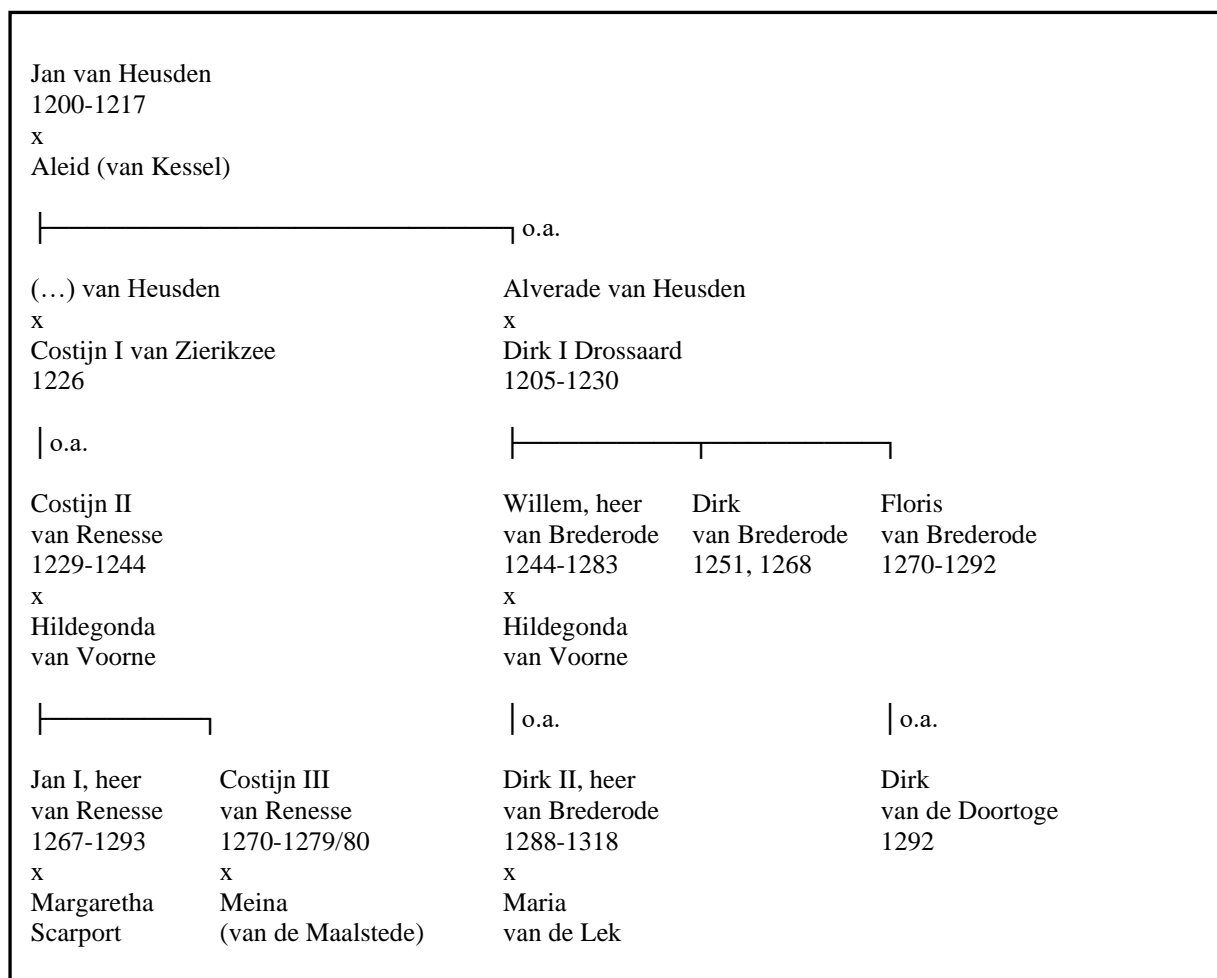
⁶ OHZ IV no. 2487, d.d. 11-6-1290.

⁷ OHZ IV no. 2493, d.d. (12-6-1290).

⁸ E. Warlop, *De Vlaamse adel voor 1300* (Kortrijk, 1976).

bekend niet terugkeert, roept dat de vraag op of er inderdaad sprake is van ‘halfbroers’. Ook in de editie 1950 van het Nederlands Adelsboek klinkt die twijfel door, en wel als volgt: ‘In ieder geval zou zij (= Hildegonda van Voorne), *indien de traditionele genealogie juist is*, heer Costijn’s *tweede vrouw* moeten zijn geweest’.⁹ Met andere woorden er lijkt dus geen volstrekte zekerheid te zijn dat Jan I, heer van Renesse, en dus ook Costijn III, zijn broer, zoons zijn van Hildegonda van Voorne. Voldoende reden om dit nader te onderzoeken.

Wat tot nu toe niet in ogenschouw is genomen is dat met ‘broer’ ook ‘stiefbroer’ en in het uiterste geval zelfs ‘neef’ kan zijn bedoeld. Bovendien is het van belang te weten dat er een onderlinge verwantschap bestaat tussen de families Van Renesse en Van Brederode met die Van Heusden. Deze verwantschap is bij het bestuderen van *de Keulse oervede oorkonden* naar voren gekomen. Deze verwantschap tussen de betreffende families kan als volgt in beeld worden gebracht (geneagram 1).

Geneagram 1. Verwantschap tussen de families Van Heusden, Van Renesse en Van Brederode met de *traditionele opvatting* over het moederschap van Hildegonda van Voorne.

Omdat er aantoonbaar een familiebetrekking aanwezig is tussen de geslachten Van Voorne en Van Renesse, is het zeer aannemelijk dat er een huwelijk is geweest tussen Costijn II van Renesse en Hildegonda van Voorne; haar drie zusters lijken om verschillende redenen daarvoor

⁹ Nederlands Adelsboek jrg. 43 (1950), blz. 227.

niet in aanmerking te komen.¹⁰ Alleen zal dit voor Costijn II van Renesse niet zijn eerste huwelijk maar zijn tweede huwelijk zijn geweest zoals ook al door de redactie van het Nederlands Adelsboek (1950) tot uitdrukking is gebracht. Dat houdt tevens in dat zijn kinderen zonder twijfel uit dat eerdere huwelijk stammen.

Costijn II van Renesse is circa vijf jaar, na het sluiten van dit tweede huwelijk, te dateren omstreeks 1240, overleden. Daarna is Hildegonda van Voorne omstreeks 1245 voor de tweede keer getrouwd met Willem, heer van Brederode.

Wanneer Alverade, ongetwijfeld de oudste dochter van Willem, heer van Brederode, vernoemd naar haar beide grootmoeders,¹¹ in 1300 haar testament maakt dan noemt zij zich ‘Alveradis, domina de Coudekercke, filia nobilis matronae Hildegondis, dominae de Breddenrode’.¹² De afkomst van Hildegonda als dochter van de heer Van Voorne kan verder worden ontleend aan het necrologium van Egmond,¹³ en de Kroniek van Willem Procurator.¹⁴ Zij is overleden op 5 april 1302. Ten slotte blijkt dat haar voornaam door vernoeming terugkeert in het geslacht Van Brederode en *niet* bij Van Renesse.

De familiebetrekking tussen de geslachten Van Voorne en Van Renesse komt tot vier keer toe tot uitdrukking. Op 29 april 1267 geeft Albert, heer van Voorne, het huis Te Velde met 43 morgen land in onversterfelijk leen aan Floris van de Velde, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Jan van Renesse.¹⁵ Vervolgens verklaren Jan I, heer van Renesse, en zijn broer Costijn op 16 augustus 1271 dat zij afzien van wraakneming op de burgers van Keulen voor het doden van Hendrik van Herpen, ridder, en de gevangenneming van diens broer Albert, hun verwanten, tijdens de door dezen ondernomen aanslag op de stad.¹⁶ Op 23 maart 1276 ontslaat Albert, heer van Voorne, de in zijn gebied wonende cijnsplichtigen van de Sint Baafsabdij van de keurmede. Getuigen zijn: ‘dominus Theodericus, miles, noster avuncules, dominus Iohannes, noster consangwineus, miles, de Rienesse et Constinus, frater eius’.¹⁷ Albert, heer van Voorne, betitelt in deze oorkonde nauwkeurig zijn familierelatie tot de eerste getuige, terwijl hij voor de twee broers een algemene aanduiding gebruikt. Had hij de term ‘consobrinus’ (zonen van zijn tante) gebruikt, dan zou Hildegonda van Voorne wel moeder van beide broers zijn geweest. Ten slotte is er de oorkonde van 6 februari 1292, die hierna wordt behandeld, waarin als borg voor Jan I, heer van Renesse, optreedt Hugo Vornekine. Hij is de oudste zoon van Hugo Vornekine en kleinzoon van Hugo van Voorne, heer van Heenvliet.

Bij de behandeling van de zoenoverkomst van Ernst van den Bosch is aangetoond dat stiefzonen meedelen in zoenbedragen alsof ze in *bloedverwantschap* staan met het slachtoffer.¹⁸ Het is daarom niet opzienbarend – ondanks dat er een bloedband ontbreekt – men elkaar ziet als verwanten.

¹⁰ Op grond van chronologische overwegingen is zij de jongste dochter van Dirk van Voorne (1198-1220).

¹¹ Willem, heer van Brederode, is een zoon van Dirk I Drossaard en Alverade van Heusden, en Hildegonda van Voorne, is een dochter van Dirk van Voorne een Alverade van Cuyk

¹² Ant. Matthaeus, *Veteris Aevi Analecta seu Vetera Monumenta*. Tweede editie (Den Haag, 1738), blz. 342-347.

¹³ Necrologium van de Abdij Egmond (kalender van begunstigers), in: *Huiszittend Leeven II-1* (Amsterdam, 1812), blz. 105. Aprilis E (= 5 april) Hildegondis, uxor Domini de Brederode, filii Domini Theoderici Drossaet, filia domini de Voerne, anno M^o CCC^o 2°, que legat conuentui x libras.

¹⁴ Marijke Gumbert-Hepp, *Editie en vertaling van het Cronicon van Willelmus Procurator* (Hilversum, 2001), blz. 262-263.

¹⁵ OHZ III no. 1447, d.d. 29-4-1267.

¹⁶ SA Keulen no. 362; OHZ III no. 1569, d.d. 16-8-1271.

¹⁷ OHZ III no. 1701, d.d. 23-3-1276.

¹⁸ B. de Keijzer, *Catharina van de Nesse, de vrouw van Willem van Montfoort, en een zoenovereenkomst uit 1309* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

Dat Hildegonda van Voorne *niet* de moeder kan zijn van de kinderen van Costijn II van Renesse wordt verder aan de hand van de volgende waarnemingen aangetoond.

Op 4 juli 1334 verkocht graaf Willem III alle leengoederen te Dirksland, die hem aangekomen waren na het overlijden van heer Costijn IV van Renesse, die geen wettige zoon had nagelaten, aan Mathijs Rengersz.¹⁹ Vervolgens volgt er op 1 november 1334 een bevel van graaf Willem III aan alle baljuws, rentmeesters en schouten van Noord-Holland, Kennemerland en Friesland, om heer Geerlof van Cats het goed, dat hij geërfd heeft van heer Costijn IV van Renesse, en waarop volgens hem – omdat hij in Zeeland woont – door de grafelijkheid beslag was gelegd, vrijelijk te laten gebruiken.²⁰ Een maand later, namelijk op 2 december 1334, verkoopt Geerlof van Cats, ridder, aan heer Jan van Polanen, al het goed bij ‘Oester Mase’, dat hij en Maria, zijn vrouw, geërfd hebben van heer Costijn IV van Renesse, broer van zijn vrouw.²¹ Hij belooft Jan van Polanen schadeloos te houden van de aan hem verkochte erfenis van heer Costijn IV van Renesse en die van ‘Aleyt Uytterwijcke’.²² Als laatste doet graaf Willem III op 17 maart 1335 afstand van zijn recht op de goederen, gelegen in Noord-Holland, die de vrouwe van Cadzand heeft geërfd van haar broer heer Costijn IV van Renesse, en bevestigt de verkoop daarvan aan Jan Persijn.²³ De genoemde goederen, gelegen in Noord-Holland, zullen afkomstig zijn van Aleid uit Wijk (= van Brederode) en worden teruggekocht door haar familie, namelijk Jan van Polanen, getrouwd met Catharina van Brederode, en Jan Persijn, getrouwd met Jutte van Brederode, beide dochters van Dirk II, heer van Brederode.

Voorgaande leidt tot de conclusie dat er een huwelijk is gesloten tussen heer Costijn IV van Renesse, de tweede zoon van heer Jan I van Renesse, en Aleid uit Wijk, dochter van Willem van Brederode en Hildegonda van Voorne. Indien Hildegonda van Voorne de moeder zou zijn geweest van Jan I, heer van Renesse, zou er sprake zijn van een te nauwe bloedverwantschap tussen beide echtelieden. Trouwens Jan I, heer van Renesse, en Dirk II, heer van Brederode, zijn via de familie Van Heusden achterneven van elkaar (geneagram 1).

Voor het sluiten van een huwelijk tussen Willem van Brederode en Hildegonda van Voorne, was dispensatie nodig. Immers Willem van Brederode was een volle neef van haar overleden man, Costijn II van Renesse. Helaas komen in de uitgave van Brom geen vroege dispensaties voor.²⁴

Ondanks de andere positie die we aan Hildegonda van Voorne hebben gegeven, kunnen we haar bestempelen als de stammoeder via haar stiefkinderen en eigen kinderen van een groot deel van de adel die in het laatste kwart van de 13^e eeuw en begin 14^e eeuw een prominente rol in de geschiedenis van het graafschap Holland en Zeeland hebben gespeeld.

De borgen voor Jan van Renesse

Hoewel er enige overlap is, worden eerst degenen behandeld, die zich borg hebben gesteld ten behoeve van graaf Floris V, en vervolgens de borgen ten behoeve van Catharina van Voorne.

¹⁹ NA, Archief Graven van Holland inv.nr. 304, fol. 128r, no. 648, d.d. 3-7-1334.

²⁰ S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassauschen Domeinraad*. Eerste deel (’s-Gravenhage, 1948). Regestenlijst no. 256, d.d. 1-11-1334.

²¹ Drossaers, Domeinraad I, no. 259, d.d. 2-12-1334.

²² P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* (’s-Gravenhage, 1882), blz. 229, d.d. 2-12-1334.

²³ NA, Archief Graven van Holland inv.nr. 243, fol. 104r, no. 607, d.d. 17-3-1335.

²⁴ Gisbertus Brom, *Bullarium Trajectense. Romanorum Pontificum Diplomata quotquot olim usque ad Urbanum Papam VI (an. 1378) in Veterem Episcopatum Trajectensem Destinata*. Volumen primum (Den Haag, 1891-96).

Hierbij wordt de volgorde, zoals ze worden vermeld in de oorkonden, aangehouden omdat de edelen zoals gebruikelijk geplaatst zijn in leeftijdsvolgorde, evenals de ridder voor de knaap. Alvorens over te gaan tot de behandeling van de borgen was het van belang om eerste de genealogie van de familie Van Renesse inzichtelijk te maken. Korthedshalve wordt naar de publicatie dienaangaande verwezen.²⁵

De eerste groep borgen d.d. 6-2-1292 (bijlage I).

[1] heer Wouter van Cruyningen, ridder

De verwantschapsrelatie tussen Jan I, heer van Renesse, en heer Wouter van Kruiningen, evenals met diens oudere boer heer Hugo van Kruiningen, laat zich niet eenvoudig verklaren. Omdat ook in de tweede reeks borgen (zie hierna) achtereenvolgens heer Hugo van Kruiningen en heer Wouter van Kruiningen worden genoemd, wordt de bloedverwantschap voor beide ridders met Jan I, heer van Renesse, hier nader uiteengezet.

Zoals hiervoor is aangetoond, kan Hildegonda van Voorne *niet* de moeder zijn geweest van Jan I, heer van Renesse. Toch blijft zo'n vaststelling als een soort heet hangijzer boven het hoofd hangen, omdat het tegen de gevestigde ideeën indruist. Gelukkig werd bij het onderzoek naar de bloedverwantschap tussen de families Van Kruiningen en Van Renesse wederom een bevestiging van de stellingname gevonden.

Uit de door Dek opgestelde genealogie Van Kruiningen²⁶ valt vast te stellen dat de beide hiervoor genoemde broers zoons zijn van Godfried, heer van Kruiningen, en zijn echtgenote Oda (van Gageldonk), en voorts kleinzoons van Wouter I, heer van Kruiningen, en zijn derde echtgenote Bele. Qua generatie valt de vader van Jan I van Renesse, namelijk Costijn II van Renesse (1229-1244), ruwweg gelijk te stellen aan die van Godfried en Oda, en Costijn I van Zierikzee (1226) aan die van Wouter en Bele. De voornamen, die bij de familie van Kruiningen voorkomen, ontbreken bij de familie Van Renesse. Dus die houvast ontbreekt. Bovendien zijn er geen oorkonden waarin de verwantschap op een of andere manier tot uitdrukking komt. Op dit punt aanbeland leek het of gestuit was op een onbegonnen genealogische puzzel of wat meer verontrustte dat er wellicht tegen alle regels in helemaal geen familierelatie was.

Er diende zich echter één lichtpuntje aan. Oda (van Gageldonk) wordt in vele publicaties in verband gebracht met het geslacht Van Tilburg en in het bijzonder met Beatrix (van Tilburg), die met haar tweede echtgenoot Betto van Stavenisse omstreeks 1210 wordt vermeld.²⁷ Over haar eerste echtgenoot, stamvader van het geslacht Van Gageldonk, is niets te vinden in de oorkonden, wat tot misvattingen heeft geleid en dat hij zelfs tot een lid van de familie Van Pumbeke is beschouwd. Na onderzoek naar de families Van Beveren – Van Pumbeke (van Gageldonk) met betrekking tot hun verkregen rechten op tienden, gelegen te West-Tilburg, zijn de desbetreffende genealogieën ingrijpend gewijzigd.²⁸

De conclusie is dat Oda (van Gageldonk), de vrouw van Godfried van Kruiningen, een dochter is van een *Hugo van Gageldonk*²⁹ en Beatrix (van Tilburg). Terwijl Beatrix (van Tilburg) niet anders kan zijn dan een dochter van Gijsbert I, heer van Tilburg, en Alicia (van Nodebais).³⁰

²⁵ B. de Keijzer, *Van Renesse (van Zierikzee)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

²⁶ A.W.E. Dek, Genealogie der Heren van Cruyningen, in: *Het jaarboek van het CBG* deel XI (1957), blz. 82 (tabel I).

²⁷ B. de Keijzer, *Van Stavenisse* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

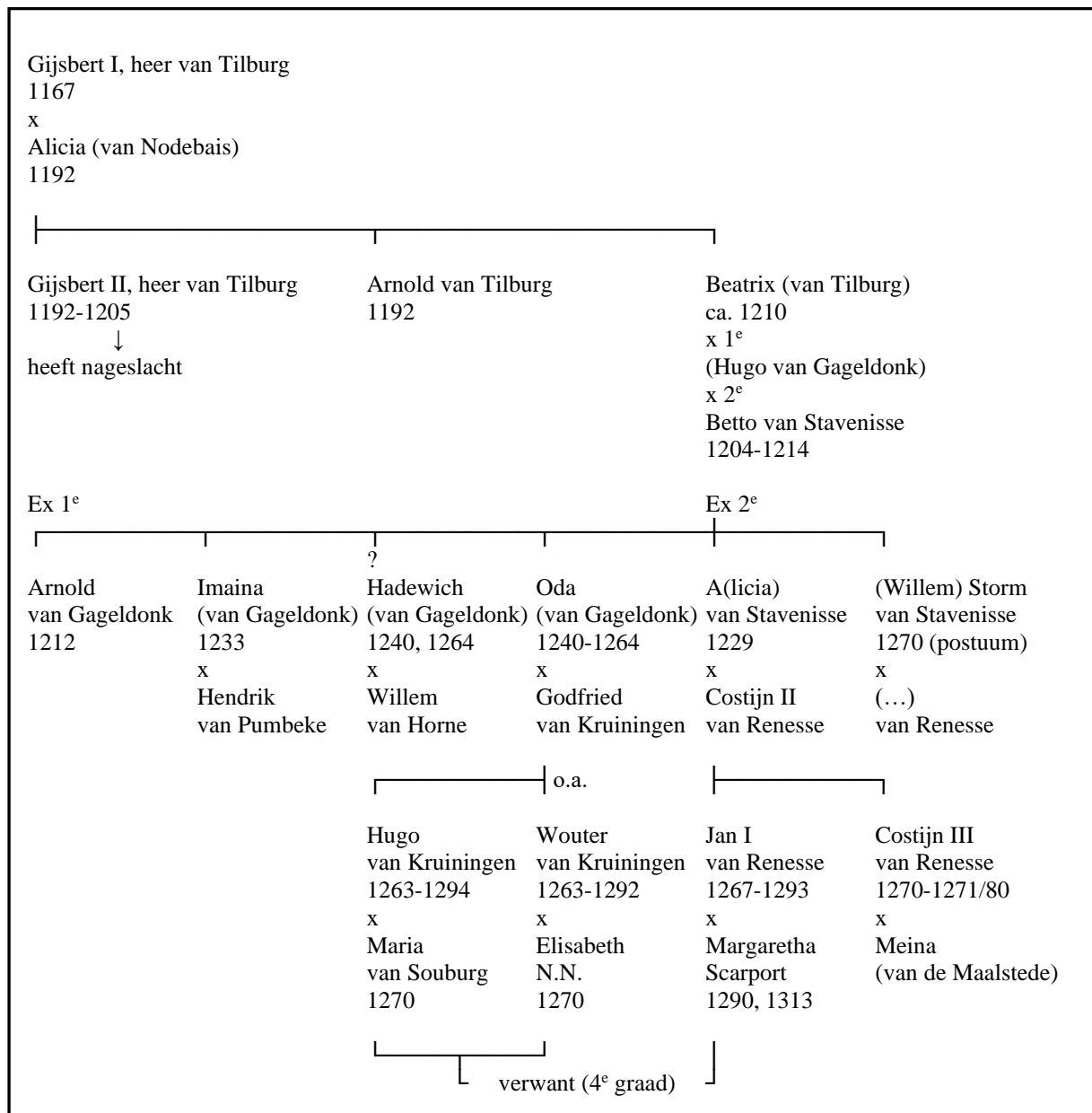
²⁸ B. de Keijzer, *Van Beveren-Pumbeke* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

²⁹ Zijn naam is gereconstrueerd aan de hand van het bezit van de heerlijkheid Gageldonk en vernoeming van twee kleinzoons met de naam Hugo.

³⁰ B. de Keijzer, *Van Tilburg* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

De genormaliseerde naam Alicia komt in de oorkonden voor als ‘Alayza’ en ‘Adelycia’. Beide namen komen later terug in de families Van Renesse en Van Stavenisse, maar wat in dit geval van doorslaggevend belang is dat de in 1229 genoemde ‘A.’, echtgenote van Costijn II van Renesse, op te vatten valt als ‘Alicia’ (Alayza).

Chronologisch gezien zal ‘Alicia’ vernoemd zijn naar Alicia (van Nodebais). Gecombineerd met de wetenschap dat in de *Keulse oeruede oorkonden* de families Van Renesse en Van Stavenisse in 1270 als verwanten van Jan- en Dirk van Heusden worden genoemd, kan het niet anders dan dat de verwantschapsrelatie tussen heer Hugo- en Wouter van Kruiningen en Jan I van Renesse, loopt via Betto van Stavenisse. Op die manier zijn zij neven van elkaar, dus in de vierde graad verwant (geneagram 2).

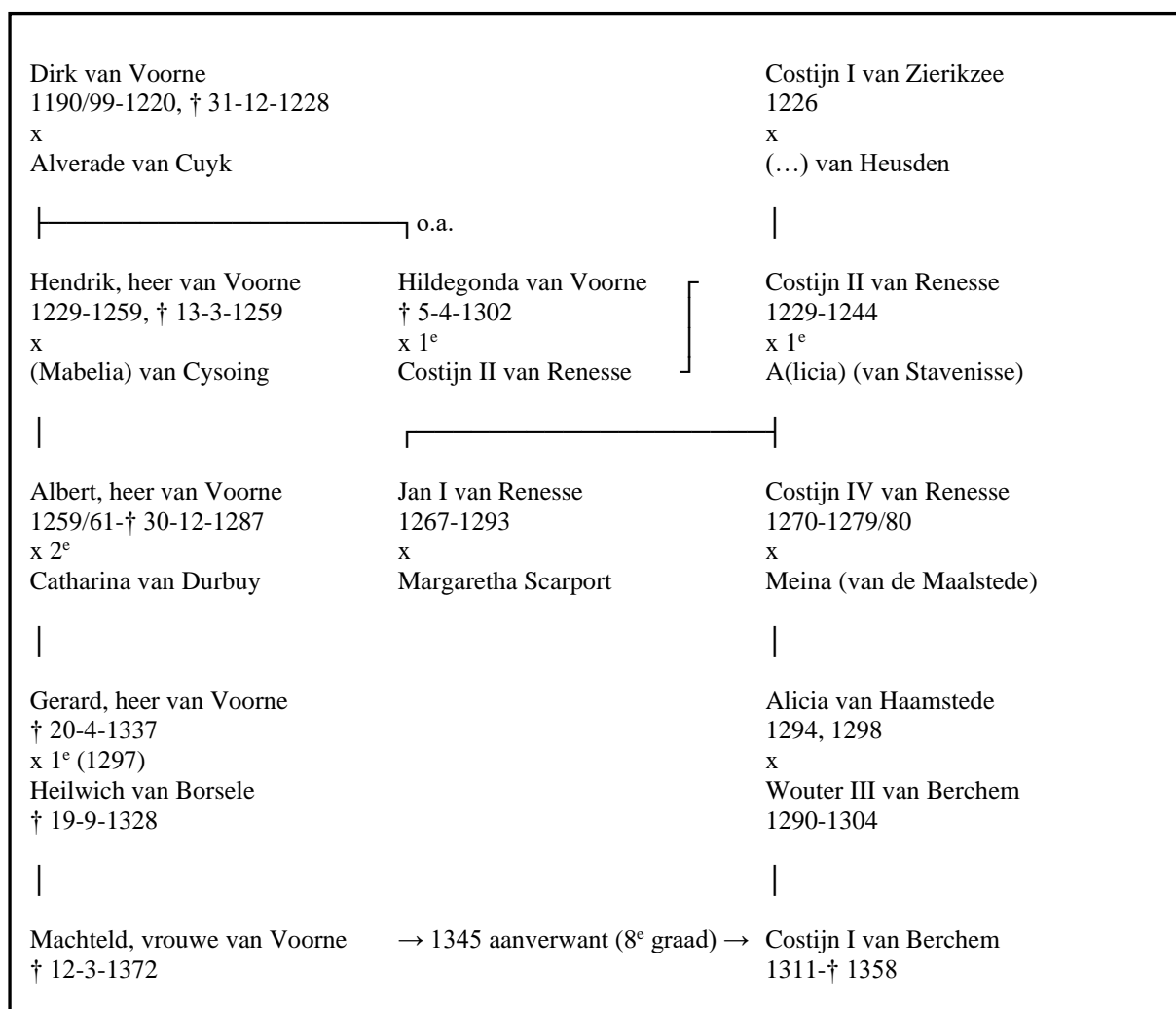

Geneagram 2. Verwantschap tussen Hugo- en Wouter van Kruiningen en Jan I van Renesse.

[2] heer Wouter van Berchem, ridder

In de literatuur is geen enkele relatie te vinden tussen heer Jan I van Renesse, en heer Wouter III van Berchem. Dit is opmerkelijk omdat in zijn nageslacht de namen Costijn en Jan frequent terugkeren, hetgeen een belangrijke aanwijzing is.

Echter in deze situatie ontkomt men er niet aan om op grond van de vernoemingsgewoonte in Alicia (Adelycia), de vrouw van heer Wouter III van Berchem, een dochter te zien van Costijn III van Renesse. Hij is de jongere broer van heer Jan I van Renesse, waarmee de borgstelling valt te verklaren. Daaraan kan worden toegevoegd dat Machteld, vrouwe van Voorne, in 1345 Costijn I van Berchem, zoon van Wouter III van Berchem, *haar verwant* noemt (geneagram 3).³¹

Geneagram 3. Verwantschap tussen Wouter III van Berchem en Jan I van Renesse.

In dit geval is er geen sprake van *bloedverwantschap*, maar van *aanverwantschap*.

³¹ J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Voorne, Burggraven van Zeeland, 1272-1371* ('s-Gravenhage, 1972), blz. 64, no. 421.

[3] Nicolaas van Cats

Hij is een zoon van Nicolaas I van Cats en Beatrix, en kleinzoon van Hendrik van Cats, vermeld 1230. Na het opstellen van de genealogie van de familie Van Cats is daaruit de gevolgtrekking gemaakt dat Hendrik van Cats is gehuwd met een dochter van Costijn I van Zierikzee.³²

Nicolaas van Cats is een bloedverwant van heer Jan I van Renesse in de 5^e graad.

[4] Jan, zoon van heer Costijn van Renesse

Hij is een oomzegger van heer Jan I van Renesse.

[5] Simon van de Hoge

Over Simon van de Hoge valt in de oorkonden betrekkelijk weinig terug te vinden. Hij wordt in 1290 voor het eerste genoemd onder de Zeeuwse edelen.³³ Vervolgens verklaart hij op 14 december 1291 mede namens zijn nakomelingen graaf Floris V en diens opvolgers trouw te zullen dienen *op verbeurte van* zijn goederen in Zeeland.³⁴ Op 6 februari 1291 is hij borg voor Jan van Renesse, ridder.³⁵

Wisse, zoon van Gillis van Coudekerke, verkoopt op 10 januari 1294 zijn ambachten, gelegen in Coudekerke en Vlissingen op Walcheren, met huis, erven en molen aan graaf Floris V voor een bedrag en termijn van levering vast te stellen door meester Willem Loef en Simon van de Hoge.³⁶ Kort hierna erkent graaf Floris V het door meester Willem Loef en Simon van de Hoge vastgestelde bedrag aan Wisse, zoon van Gillis van Coudekerke, schuldig te zijn.³⁷

Op 24 augustus 1299 belooft Jan van Renesse, ridder, zoon van heer Jan I van Renesse, zich de eerstkomende Pasen te onderwerpen aan de uitspraak door graaf Jan I en graaf Jan van Avesnes in verband met zijn eventuele betrokkenheid bij de moord op graaf Floris V.³⁸ Op dezelfde dag verklaart Jan van Renesse, ridder, borg te zullen blijven tegenover graaf Jan I voor degenen, die met hem zijn uitgeweken omdat zij betrokken zouden zijn geweest bij de moord op graaf Floris V, uitgezonderd een aantal edelen waaronder genoemd Simon van de Hoge.³⁹ Dit is het laatste levensteken van Simon zodat mag worden aangenomen dat hij niet lang daarna is overleden.

Op 27 december 1306 wordt Pieter Gilliszoon van Coudekerke beleend door Gerard, heer van Voorne, met het goed dat van ‘heren Ravi en Symon van der Hoghe’ was, gelegen op Walcheren.⁴⁰ Jammer genoeg wordt het goed in deze belening niet nader omschreven. In de grafelijke bede van 1308 komt voor ‘in ’s gravenambacht dat ’s heren van Ram was’, althans zo is het getranscribeerd.⁴¹ Met ‘heren Ravi’ en ‘heren Ram’ zal bedoeld zijn heer Rase van

³² B. de Keijzer, *Van Cats* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

³³ OHZ IV no. 2451 en 2452, d.d. maart 1290.

³⁴ OHZ V no. 2669, d.d. 14-12-1291.

³⁵ OHZ V no. 2682, d.d. 6-2-1292.

³⁶ OHZ V no. 2849, d.d. 10-1-1294.

³⁷ OHZ V no. 2850, d.d. [10-1-1294].

³⁸ OHZ V no. 3500, d.d. 24-8-1299.

³⁹ OHZ V no. 3501, d.d. 24-8-1299.

⁴⁰ Kort, Van Voorne, blz. 62, no. 409.

⁴¹ J.W. Zondervan, De grafelijke bede in Zeeland van 1308, in: *Spelerieë. Verschenen ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Afdeling Zeeland van de Nederlandse Genealogische Vereniging* (Kapelle, 1992), blz. 40.

Coudekerke, ridder, vermeld 1277,⁴² 1288.⁴³ In 1318 wordt Rase van Coudekerke genoemd met het ambacht van zijn ‘oude vader’.⁴⁴

In een ongedateerde lijst met leenmannen met goederen in Zeeland, gelegen in Walcheren, komen voor ‘Gillis Pieterszone, Willem uten Boede en Pieter Pieterszoon, als hun vader (betreft het goed genoemd 1306), benevens 1 gemet, voorheen van Willem Symonszoon van de Hoge’.⁴⁵ Klaarblijkelijk liet Simon van der Hoge wel een zoon Willem na, maar omdat hij niet genoemd wordt als opvolger van zijn vader in diens (leen)goederen kan het zijn dat het om een bastaard gaat.

Uit de grafelijke bede van 1308 in Zeeland blijkt dat de graaf in Coudekerke 20 gemet land bezit, die van Simon van de Hoge waren, gelegen in het ambacht van Mandé Simonszoon, en 36 gemet, gelegen in ’s-Gravenambacht dat van Simon van de Hoge was.⁴⁶ Het laatste gegeven wijst er op dat Simon van de Hoge leenman van de graaf van Holland was voor een ambacht gelegen in Coudekerke. Indien de ambachten te Coudekerke, genoemd in de grafelijke bede van 1308, vergeleken wordt met de ambachten, vermeld in de rekening van Zeeland over het jaar 1318, dan blijkt dat het ambacht van Simon van de Hoge overgegaan is in het bezit van heer Costijn van Renesse en heer Hendriks kinderen (van Renesse) of met andere woorden dat ze voor 1318 beleend zijn door de graaf.

Het was gebruikelijk dat de leenheer een naaste verwant met vervallen leengoederen beleend. In voorgaande situatie lijkt daarmee de verwantschap bevestigd te worden, maar de gegevens over Simon van de Hoge in relatie tot de familie Van Renesse zijn helaas te fragmentarisch om die verwantschap precies te kunnen duiden.

De tweede groep borgen d.d. 6-2-1292 (bijlage XI).

[1] heer Hugo van Cruyningen, ridder

Zie hiervoor.

[2] heer Wouter van Cruyningen, ridder

Zie hiervoor.

[3] heer Jan van de Maelstede

Heer Jan van de Maalstede is een zoon van Gerard van de Maalstede (1246-1248). In 1270 schenken Hendrik Berthout, heer van Duffel en Geel, en zijn vrouw Meina, dochter van heer Nicolaas van Borsele, land in Hontenisse aan de abdij Ter Duinen met toestemming *van haar kinderen en erfgenamen* (zo staat het er) Jan- en Gerard van de Maalstede. In 1272 noemt zij

⁴² OHZ III no. 1786, d.d. 23-6-1277.

⁴³ OHZ IV no. 2352, d.d. [1-26]-3-1288.

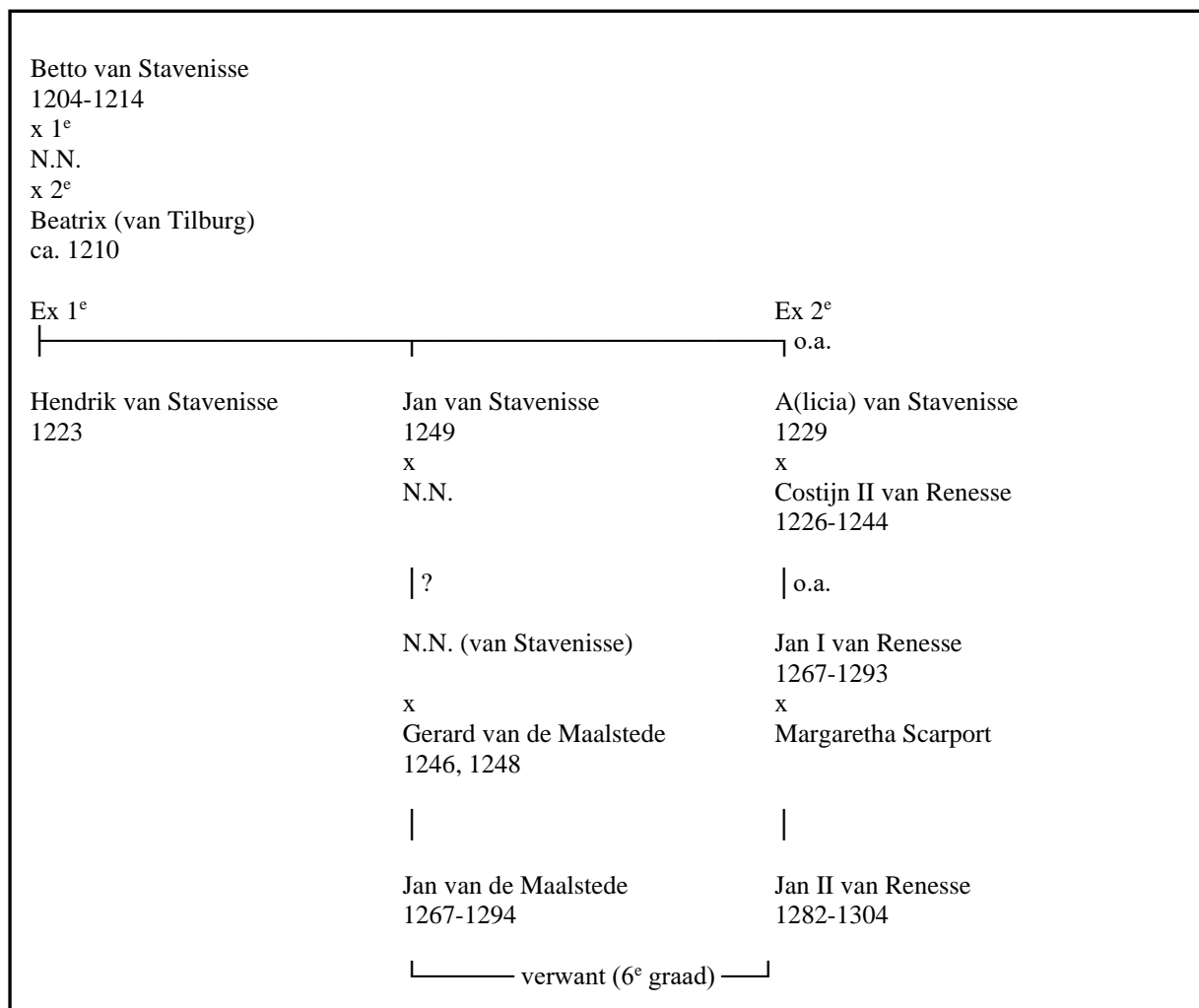
⁴⁴ H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche huis*. Deel I (Utrecht, 1879), blz. 18.

⁴⁵ Kort, Van Voorne, blz. 69, no. 461. Met de aantekening dat Gillis Pietersz. overleden is zonder nakomelingen.

⁴⁶ Zondervan, Grafelijke bede, blz. 23 en 40.

zich ‘Ymaina, domina de Malstede, relicta nobilis viri bone memorie quondam Henrici dicti Berthout, militis’.⁴⁷

Er is geen twijfel dat zij in eerste echt is gehuwd met Gerard van de Maalstede. Echter het volledig ontbreken van de vernoemingnaam Nicolaas onder haar kinderen en in het nageslacht van Jan- en Gerard van de Maalstede roept de vraag op of Jan- en Gerard wel *haar kinderen* zijn. Gerard van de Maalstede is de tweede zoon van Wolfert van de Maalstede (1222-1258). Indien de vernoemingsgewoonte is gehanteerd, dan volgt daaruit dat de oudste zoon Wolfert (jong overleden) heette, de tweede zoon Jan, naar de moederlijke grootvader, en de derde zoon Gerard, naar de vader. Het moederschap van Meina wordt met deze constatering min of meer ontkracht. Bovendien moet ten tijde van haar eerste huwelijk Meina nog erg jong te zijn geweest, want heer Nicolaas van Borsele, haar vader, behoort thuis in dezelfde generatie als Gerard van de Maalstede. Ook het feit dat de borgstelling van heer Jan van de Maalstede op geen enkele manier tot een oplossing te brengen valt, heeft er toe geleid om een hypothese uit te werken over de identiteit van de moeder van heer Jan van de Maalstede.

Geneagram 4. Verwantschap tussen Jan van de Maalstede en heer Jan I van Renesse.

De borgstelling laat zich verklaren indien zijn moeder uit het geslacht Van Stavenisse stamt. Heer Jan van de Maalstede is – zoals hiervoor is aangegeven – vrijwel zeker vernoemd naar

⁴⁷ C. Dekker en J.G. Kruisheer, *Het Victorinnenklooster Jeruzalem te Biezelinge, 1246-begin 17^e eeuw, met regestenlijst* (Odijk/Maarssen, 1973), blz. 8-9.

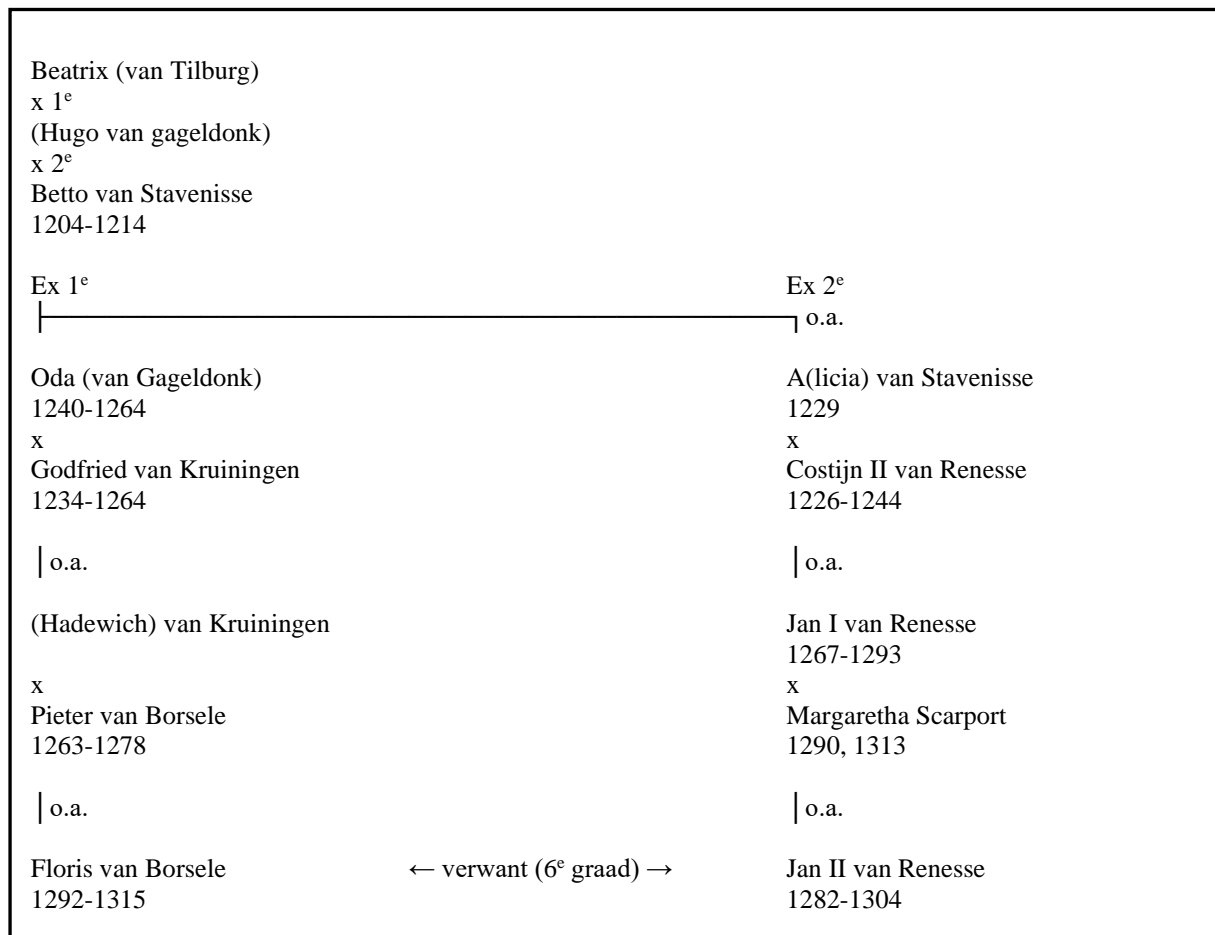
zijn moederlijke grootvader. Hiervoor komt in aanmerking Jan van Stavenisse (1249)⁴⁸ zonder enige zekerheid te kunnen bieden op basis van oorkonden. Op zijn beurt is Jan van Stavenisse vermoedelijk een zoon van Betto van Stavenisse, de grootvader van heer Jan I van Renesse. Wel moet Jan van Stavenisse uit een eerder huwelijk van Betto van Stavenisse stammen, die er zeker is geweest op basis van de vroege vermelding (1223)⁴⁹ van Hendrik, zoon van Betto van Stavenisse. De late vermelding (1249) van Jan van Stavenisse zou in de chronologie twijfel kunnen oproepen omdat zijn dochter omstreeks 1245 met Gerard van de Maalstede moet zijn getrouwd, maar hier kan een gebrek aan bronnenmateriaal een rol spelen.

Heer Jan van de Maalstede is op basis van de hiervoor gestelde hypothese een bloedverwant in de 5^e graad van heer Jan I van Renesse (geneagram 4).

[4] Floris van Borsele

Floris van Borsele, heer van Borsele, is een zoon van Pieter van Borsele, heer van Borsele en Goes, vermeld 1263-1278, en (Hadewich) van Kruiningen, dr. van Godfried van Kruiningen en Oda (van Gageldonk).

Floris van Borsele is in de 5^e graad verwant aan heer Jan I van Renesse (geneagram 5).

Geneagram 5. Verwantschap tussen Floris van Borsele en heer Jan I van Renesse.

⁴⁸ OHZ II no. 817, d.d. 4-5-1249.

⁴⁹ OHZ II no. 438, d.d. [21/4]1223-[12/4]1224. Jaartal oorkonde 1223.

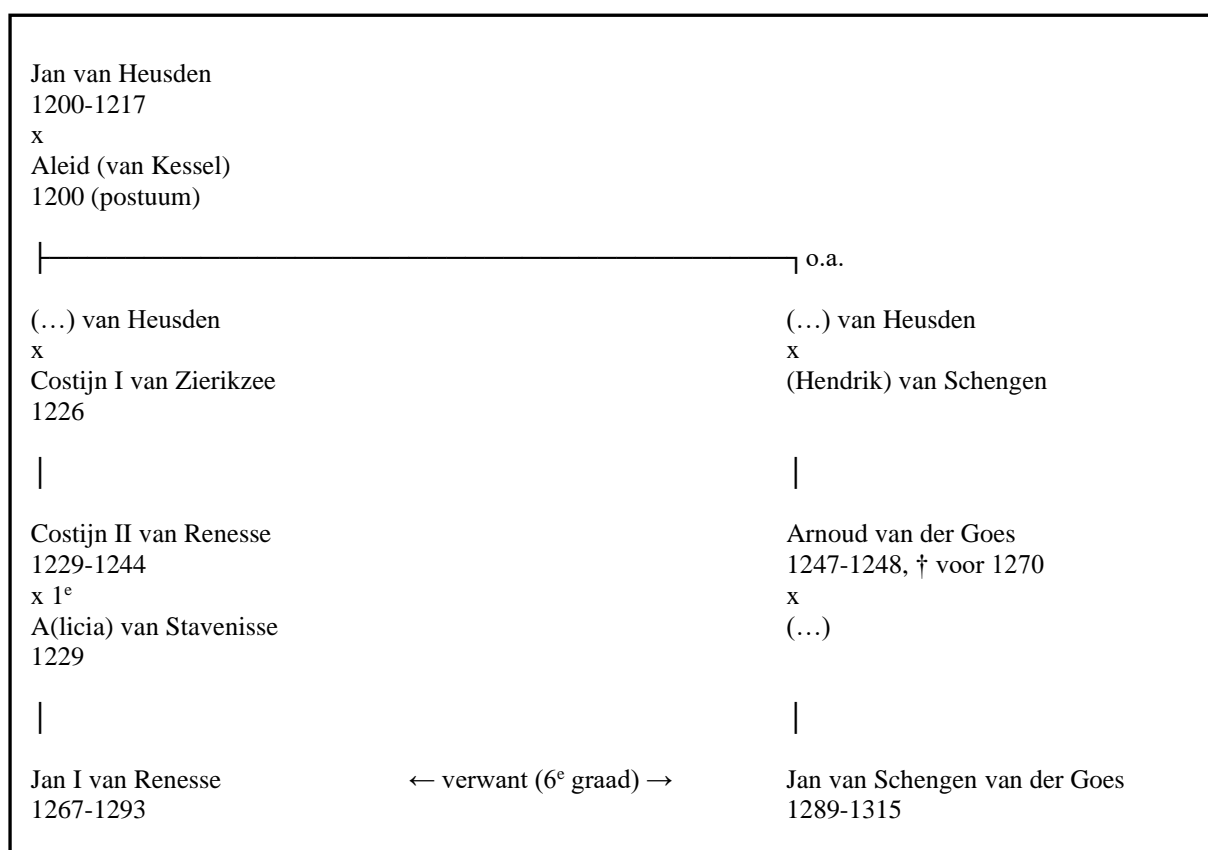
[5] Jan van Renesse

Hij is de zoon van heer Jan I van Renesse.

[6] Jan van Schengen

Jan van Schengen, vermeld 1290-1304, komt ook voor als ‘Jehan mins her Arnouts zone van der Gous’ (1290).⁵⁰ Hij valt daarmee te identificeren als een zoon van heer Arnout van der Goes, ridder, vermeld 1247-1248, overleden voor 1270. Diens moeder kan op grond van de *Keulse oervede oorkonden* niet anders dan een dochter van Jan van Heusden, vermeld 1200-1217, zijn geweest⁵¹

Jan van Schengen van der Goes is op basis daarvan een bloedverwant in de 6^e graad van heer Jan I van Renesse (geneagram 6).

Geneagram 6. Verwantschap tussen Jan van Schengen en heer Jan I van Renesse.

[7] Nicolaas van Cats

Hij is een achterneef van heer Jan I van Renesse (zie hiervoor).

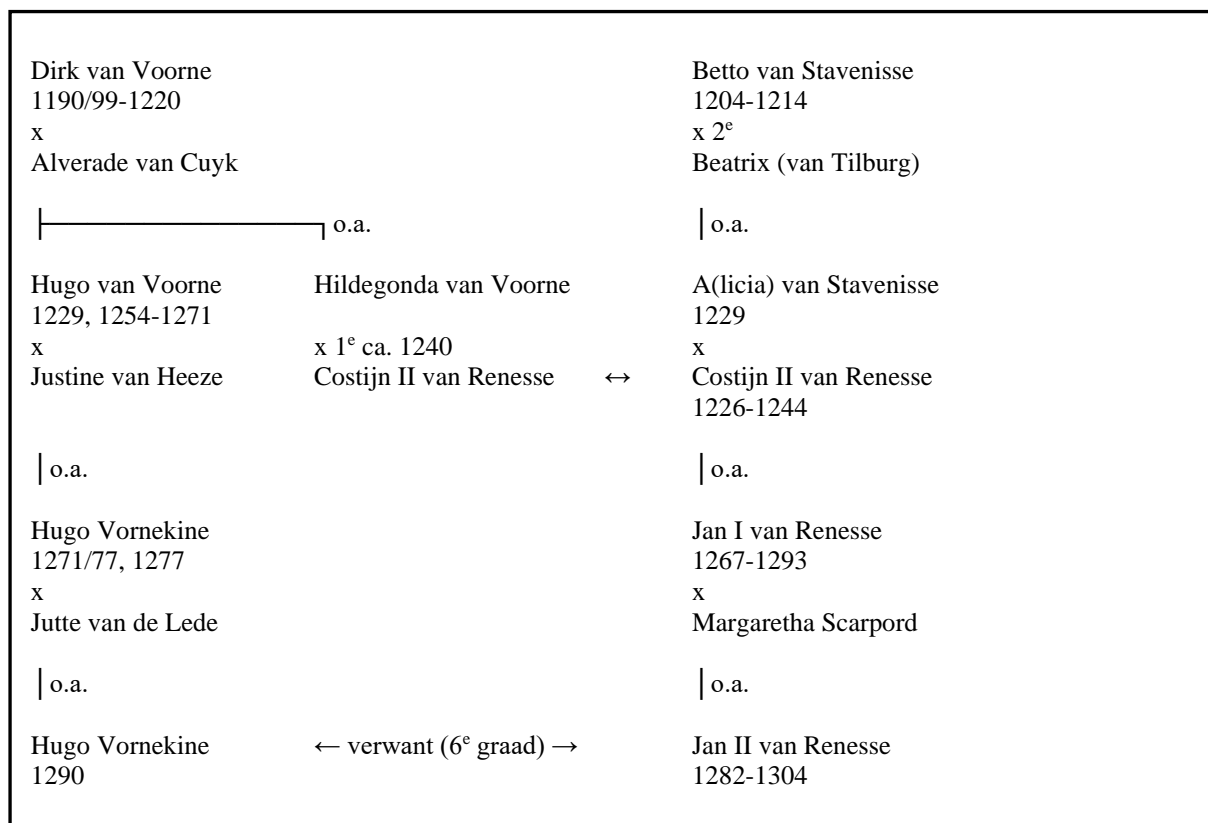
⁵⁰ OHZ IV no. 2482, d.d. 2-6-1290.

⁵¹ De genealogie van de familie Van der Goes is uitgewerkt in het kader van de *Keulse oervede oorkonden*. Over deze familie volgt te zijner tijd een aparte publicatie.

[8] Hugo Vornekijn

Hugo Vornekine, die als laatste wordt genoemd, wordt daarmee gekwalificeerd als de jongste van het gezelschap. Hij is de oudste zoon van Hugo Vornekine (1271/77, 1277) en kleinzoon van Hugo van Voorne, heer van Heenvliet (1229, 1254-1271).⁵²

Hij is een aanverwant in de 5^e graad van heer Jan I van Renesse (geneagram 7).

Geneagram 7. Verwantschap tussen Hugo Vornekine en Jan II van Renesse.

De borgen voor Dirk van Brederode

De borgstellingen respectievelijk op 6 en 7 februari 1292 voor heer Dirk II van Brederode, zijn al eerder bestudeerd omdat ze op de achtergrond een belangrijk referentie kader boden met betrekking tot de plaatsing in genealogisch verband van de borgen, die in de jaren 1285 en 1288 optreden ten behoeve van Gijsbrecht van Amstel en zijn broers, alsmede voor Herman van Woerden.⁵³

Bij nadere beschouwing leveren de in 1292 optredende borgen voor heer Dirk II van Brederode, voor wat betreft toentertijd vastgestelde verwantschapsrelaties geen nieuwe gezichtspunten op behoudens een nadere precisering van de data waarin Floris II van der Woerd en zijn zoon Floris III van der Woerd worden genoemd.⁵⁴

⁵² De Keijzer, Borgen, blz. 22-23.

⁵³ De Keijzer, Borgen, blz. 13-15.

⁵⁴ B. de Keijzer, *Van der Woerd – Van Foreest* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

De tweede groep borgen d.d. 6-2-1292 (bijlagen VI t/m X) worden besproken in de volgorde, zoals de oorkonden zijn gepubliceerd in het Oorkondeboek Holland en Zeeland. Het betreft hier vijf onafhankelijk van elkaar tot stand gekomen oorkonden. Hierdoor valt de onderlinge anciënniteit van deze borgen niet vast te stellen.

[1] **Dirk, heer Simonszoon van Teylingen**

Dirk, heer Simonszoon van Teylingen is een kleinzoon van Willem II van Teylingen (1204-1244).⁵⁶ Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode.

[2] **Jan van Teylingen**

Jan van Teylingen is een kleinzoon van Willem II van Teylingen (1204-1244).⁵⁷ Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode.

[3] **Willem van Oegstgeest**

Willem van Oegstgeest is op grond van zijn borgstelling in 1285 een kleinzoon van Willem II van Teylingen (1205-1244).⁵⁸ Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode.

[4] **Gijsbert van Amstel**

Gijsbert IV van Amstel (1252-1303) is een zoon van Gijsbert III van Amstel en (Sophia) van Teylingen, en kleinzoon van Willem II van Teylingen (1205-1244).⁵⁹ Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode.

[5] **Herman van Woerden**

Herman V van Woerden (1274-1301) is voor de tweede keer getrouwd met Elisabeth van Brederode, dochter van Willem van Brederode en Hildegonda van Voorne.⁶⁰ Hij is dus een zwager van heer Dirk II van Brederode.

Tot slot volgt de derde groep borgen d.d. 6-2-1292 (bijlage XI). Bij de opsomming van deze borgen is als anciënniteit aangehouden de ridder voor de knaap en de oudere voor de jongere.

Opvallend is dat onder de borgen Floris III van der Woerd en Dirk van de Doortoge in tegenstelling tot de eerdere oorkonde van 6 februari 1292 (bijlage III) niet worden vermeld, waartegenover Willem van Strijen, die in dit kader van borgstellingen niet eerder is genoemd, optreedt.

[1] **Gijsbert, heer van Amstel, ridder**

Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

⁵⁶ De Keijzer, Borgen, blz. 31, 36.

⁵⁷ De Keijzer, Borgen, blz. 30, 36.

⁵⁸ De Keijzer, Borgen, blz. 31-32, 36.

⁵⁹ De Keijzer, Borgen, blz. 19, 36, 86.

⁶⁰ De Keijzer, Borgen, blz. 90.

[2] **Floris van Brederode, ridder**

Hij is de oom van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

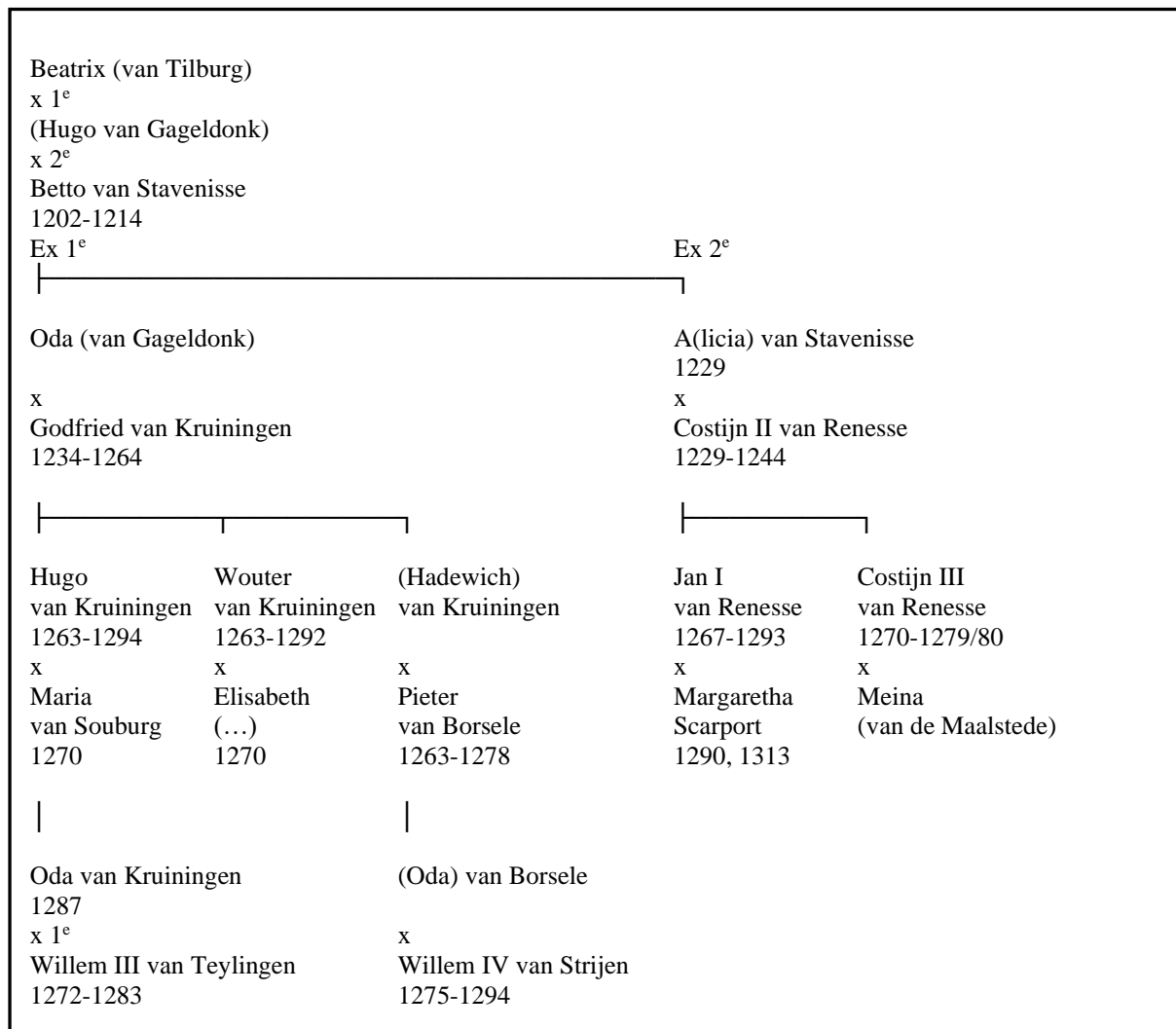
[3] **Herman van Woerden, ridder**

Hij is een zwager van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

[4] **Willem van Strijen, ridder**

Heel apart is dat Willem van Strijen, heer van Strijen, onder de borgen voor heer Dirk II van Brederode, optreedt. Er is namelijk op geen enkele manier aantoonbaar dat hij een bloed- of aanverwant van heer Dirk II van Brederode, in of binnen de 6^e graad zou zijn. Daarentegen is hij wel een aanverwant van heer Jan I van Renesse (geneagram 10).

Kan het zijn dat door de scribent van de oorkonde een fout is gemaakt en dat hij eigenlijk onder de borgen van heer Jan I van Renesse opgesomd had moeten worden? Aan de andere is het ook niet uitgesloten dat hij zich hier als aangetrouwde achterneef van heer Jan I van Renesse voor diens ‘broer’ heer Dirk II van Brederode borg heeft gesteld.

Geneagram 10. Verwantschap tussen Willem IV van Strijen en heer Jan I van Renesse.

[5] **Jan van Teylingen**

Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

[6] **Floris III van de Woerd**

Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

[7] **Dirk heer Simonszoon**

Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

[8] **Willem van Oegstgeest**

Hij is een achterneef van heer Dirk II van Brederode (zie hiervoor).

Samenvatting

Bij het nagaan van de verwantschapsrelaties tussen enerzijds de individuele borgen genoemd in de oorkonden van 6 en 7 februari 1292 en anderzijds heer Jan I van Renesse, en heer Dirk van Brederode, bleek dat vooral een complicerende factor te zijn het moederschap van Hildegonda van Voorne. Ondanks de gevestigde traditie kan het niet anders dan dat Hildegonda van Voorne weliswaar in eerste echt getrouwd is geweest met Costijn II van Renesse, maar dat zijn kinderen stammen uit zijn eerste huwelijk met Alicia van Stavenisse. Alleen op die manier konden de borgen voor heer Jan I van Renesse in familieverband geplaatst worden.

Ook hierbij geldt dat soms teruggevallen is op een hypothese. Denk bijvoorbeeld aan het veronderstelde huwelijk tussen een dochter van Jan van Stavenisse (1249) en Gerard van de Maalstede (1246-1248), terwijl de plaats van Jan van Stavenisse zelf binnen de genealogie Van Stavenisse in feite niet goed vast te stellen valt terwijl er ook geen gegevens zijn die een huwelijk van hem boekstaaft.

Uit deze casus blijkt opnieuw dat de middeleeuwer anders aankeek tegen verwantschap. Zowel aanverwanten als bloedverwanten in ruime zin werden tot de *maagschap* gerekend, maar *overall* steeds in of binnen de 6^e graad.

Bijlagen

I. Jan van Renesse, ridder, en zijn zoon Jan verzoenen zich met graaf Floris V, d.d. (6-2-1292).⁶¹

Jan van Renesse, ridder, en zijn zoon Jan beloven graaf Floris V, tegen wie zij in opstand waren gekomen waarna zij in diens gevangenschap waren geraakt, trouw te dienen met de bedreiging van verbeurte voor al hun goed en van excommunicatie door de bisschop van Utrecht als straf, tegen welke sancties zij zich niet zullen verzetten, en wijzen voor de nakoming van hun belofte als borgen aan heer Wouter van Cruiningen, heer Wouter van Berchem, ridders, Nicolaas van Cats, Jan, zoon van heer Costijn van Renesse en Simon van de Hoge, naast andere borgen die daarover desgewenst afzonderlijk oorkonden zullen uitvaardigen; de genoemde borgen bevestigen hun borgstelling.

II. Jan van Renesse, ridder, belooft graaf Floris V trouw en stelt borgen, d.d. 6-2-1292.⁶²

Jan van Renesse, ridder, belooft graaf Floris V, tegen wie hij in opstand was gekomen waarna hij in diens gevangenschap was geraakt, trouw te zullen dienen met de bedreiging van verbeurte van al zijn goed en van excommunicatie door de bisschop van Utrecht als straf, tegen welke sancties hij zich niet zal verzetten, en wijst voor de nakoming van zijn belofte als borgen aan zijn zoon Jan van Renesse, en zijn neef Jan van Renesse, zoon van zijn overleden broer heer Costijn, ridder, en als overborg *zijn broer* heer Dirk van Brederode, ridder, naast andere borgen die daarover afzonderlijke oorkonden hebben uitgevaardigd. De genoemde borgen bevestigen hun borgstelling, terwijl Jan II, bisschop van Utrecht, verklaart de excommunicatie over Jan van Renesse, ridder, te zullen uitspreken ingeval deze zich niet aan zijn belofte houdt.

‘Jan van Renesse, minen soen, ende Jan, minen neve, heer Costyns soene myns broeders, met gesamender hand’ en als overborg heer Dirk van Brederode, ridder, ‘minen broeder’.

III. Dirk van Brederode, ridder, belooft graaf Floris V trouw en stelt borgen, d.d. 6-2-1292.⁶³

Dirk van Brederode, ridder, belooft graaf Floris V, tegen wie hij in opstand was gekomen waarna hij in diens gevangenschap was geraakt, trouw te zullen dienen op straffe van verbeurte van al zijn goed en van excommunicatie door de bisschop van Utrecht, tegen welke sancties hij zich niet zal verzetten, en wijst voor de nakoming van zijn belofte als borgen aan heer Floris van Brederode, ridder, diens zoon Dirk van der Doortoge, evenals Floris van der Woerd en diens zoon Floris van der Woerd, en als overborg *zijn broer* heer Jan van Renesse, ridder, naast andere borgen die daarvoor afzonderlijke oorkonden hebben uitgevaardigd. De genoemde borgen bevestigen hun borgstelling, terwijl Jan II, bisschop van Utrecht, verklaarde de excommunicatie over Dirk van Brederode, ridder, te zullen uitspreken ingeval deze zich niet aan zijn belofte houdt.

‘so ebbic hem teborghe gheset haren Florense van Brederode, riddre, ende Diedericke vander Dortoghe, sinen sone, Florense vander Wort, ende Florense vander Wort, s[inen son]e, met ghesamender (h)and’ (...) en als ‘tenen ouerborghe haren Ianne van Renisse, ridder, minen broeder’ etc.

Met zegel en tegenzegel van Jan I van Renesse,⁶⁴ en met zegel van Floris III van der Woerd.⁶⁵

⁶¹ OHZ IV no. 2682, d.d. [kort vóór 6-2-1292 = 6-2-1292?].

⁶² OHZ IV no. 2683 en 2684 (Latijn), d.d. 6-2-1292.

⁶³ OHZ IV no. 2688 en 2689 (Latijn), d.d. 6-2-1292; OSU V no. 2506, d.d. 6-2-1292.

⁶⁴ CSN no. 1152 en 1153.

⁶⁵ CSN no. 1382.

IV. Dirk van Brederode verklaart bij twijfel over de uitleg van de vorige oorkonde over te laten aan de graaf, d.d. 6-2-1292.⁶⁶

Dirk van Brederode, ridder, verklaart de interpretatie van eventuele onduidelijke punten in de voorwaarden van zijn onderwerping aan graaf Floris V aan deze over te laten.

V. Dirk van Brederode verzoekt de bisschop van Utrecht alle stukken te zegelen, d.d. 6-2-1292.⁶⁷

Dirk van Brederode, ridder, verzoekt de bisschop van Utrecht de door graaf Floris V aan de bisschop ter bezegeling aangeboden oorkonden te bezegelen, en verklaart zich met de bedreiging van excommunicatie als straf aan de in die oorkonden omschreven bepalingen te zullen onderwerpen.

VI. Dirk, heer Simonszoon van Teylingen, stelt zich borg voor Dirk van Brederode, d.d. 6-2-1292.⁶⁸

Dirk, zoon van heer Simon van Teylingen stelt zich tegenover graaf Floris V borg voor zijn bloedverwant Dirk van Brederode, ridder, met betrekking tot diens onderwerping aan de graaf, en belooft met de bedreiging van verbeurte van zijn grafelijke lenen als straf de graaf tegen Dirk te zullen steunen indien deze zich niet aan de onderwerpingvoorwaarden houdt.

Dirk, heer Simonszoon van Teylingen, stelt zich borg voor ‘haren Didderic van Brederode, ridder, wes maech ick ben, alse van der zoene’ etc.

VII. Jan van Teylingen stelt zich borg voor Dirk van Brederode, d.d. 6-2-1292.⁶⁹

Jan van Teylingen stelt zich tegenover graaf Floris V borg voor zijn bloedverwant Dirk van Brederode, ridder, met betrekking tot diens onderwerping aan de graaf en belooft op verbeurte van zijn bezit binnen het graafschap Holland de graaf tegen Dirk te zullen steunen indien deze zich niet aan de onderwerpingvoorwaarden houdt.

Jan van Teylingen stelt zich borg voor ‘haren Didderic van Brederode, ridder, wes maech ic ben, alse van der zoene’ etc.

VIII. Willem van Oegstgeest stelt zich borg voor Dirk van Brederode, d.d. 6-2-1292.⁷⁰

Willem van Oegstgeest stelt zich tegenover graaf Floris V borg voor zijn bloedverwant Dirk van Brederode, ridder, met betrekking tot diens onderwerping aan de graaf en belooft op verbeurte van zijn bezit binnen het graafschap Holland de graaf tegen Dirk te zullen steunen indien deze zich niet aan de onderwerpingvoorwaarden houdt.

Willem van Oegstgeest stelt zich borg voor ‘haren Didderic van Brederode, ridder, wes maech ic ben, alse van der soene’ etc.

IX. Gijsbert van Amstel stelt zich borg voor Dirk van Brederode, d.d. 7-2-1292.⁷¹

⁶⁶ OHZ no. 2690, d.d. 6-2-1292.

⁶⁷ OHZ no. 2685, d.d. 6-2-1292; OSU V no. 2505.

⁶⁸ OHZ no. 2685, d.d. 6-2-1292.

⁶⁹ OHZ no. 2686, d.d. 6-2-1292.

⁷⁰ OHZ no. 2687, d.d. 6-2-1292.

⁷¹ OHZ no. 2694, d.d. 7-2-1292; OSU V no. 2507, d.d. 7-2-1292.

Gijsbert, heer van Amstel, stelt zich tegenover graaf Floris V borg voor zijn neef Dirk van Brederode, ridder, met betrekking tot diens onderwerping aan de graaf, en verklaart de graaf tegen Dirk te zullen steunen indien deze zich niet aan de onderwerpingvoorwaarden houdt, met de bedreiging van verbeurte van zijn lenen als straf aan de heren van wie hij deze houdt en excommunicatie door de bisschop van Utrecht. Jan II, bisschop van Utrecht, verklaart de heer van Amstel te zullen excommuniceren indien die zich niet aan die voorwaarden houdt, en er op toe te zien dat de goederen die deze mocht verbeuren in handen van de heren blijft van wie hij ze hield.

Gijsbert, heer van Amstel, stelt zich borg 'vor haren Diederick van Brederode, ridder, minen neve, als vander zoene' etc.

X. Herman van Woerden stelt zich borg voor Dirk II, heer van Brederode, d.d. 7-2-1292.⁷²

Herman van Woerden, ridder, stelt zich tegenover graaf Floris V borg voor zijn zwager Dirk van Brederode, ridder, met betrekking tot diens onderwerping aan de graaf, en verklaart de graaf tegen Dirk te zullen steunen indien deze zich niet aan de onderwerpingvoorwaarden houdt, op verbeurte van zijn bezit aan de heren van wie hij deze houdt en excommunicatie door de bisschop van Utrecht. Jan II, bisschop van Utrecht, verklaart de heer Herman van Woerden te zullen excommuniceren indien die zich niet aan die voorwaarden houdt, en er op toe te zien dat de goederen die deze mocht verbeuren in handen van de heren blijven van wie hij ze hield.

Herman van Woerden, ridder, stelt zich borg 'voer haren Didderic van Brederode, riddere, 'minen suagher' etc.

XI. Jan I van Renesse en Dirk II, heer van Brederode, beloven trouw aan vrouwe Catherina van Voorne, burggravin van Zeeland, d.d. (7-2-1292).⁷³

Jan van Renesse en Dirk, heer van Brederode, beloven vrouwe Catharina van Voorne, burggravin van Zeeland, met wie zij een conflict hadden, trouw te zullen bijstaan tegen iedereen uitgezonderd graaf Floris V en diens opvolgers, en geen bijstand te zullen verlenen aan de kinderen van Simon, zoon van Dodo van Westvoorne, en wijzen ieder borgen aan die op straffe van verbeurte van hun grafelijke lenen instaan voor de nakoming van de belofte door beiden heren. De borgen verklaren de borgstelling op zich te hebben genomen tot een bedrag van 5.000 pond Hollands. Graaf Floris V zegelt op verzoek van heer Dirk van Brederode de oorkonden als overborg. Jan van Renesse en Dirk, heer van Brederode stellen zich over en weer borg voor elkaar met betrekking tot de nakoming van hun belofte.

Borgen voor Jan van Renesse: 'haren Hughen van Cruninghe, haren Wouter zinen broeder, haren Janne van der Maelstede, Florens van Barsele, Jan unsen sone, Janne van Schengha, Clayse van Cats ende Hugo Vornekijn'.

Borgen voor Dirk, heer van Brederode: 'haren Ghysebrecht here van Aemstele, haren Florense van Brederode, haer Herman van Worden, haren Willem here van Strene, Jan van Teylingghe, Florens van der Word, Didderic haren Symoens zoen ende Wilaem van Oesgheest'.

⁷² OHZ no. 2695, d.d. 7-2-1292; OSU V no. 2508, d.d. 7-2-1292.

⁷³ OHZ no. 2692, d.d. 1292 [6 februari of kort daarna = 7-2-1292?].

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]

Deel I: eind van de 7^e eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).

Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).

Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).

Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).

Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)